

Arjen Bijlsma van Hoogland inventariseert virusbestrijding Friese pootgoedtelers

'Soms gaat besmette partij de grond in'

De kwaliteit van het eigen uitgangsmateriaal is te laag. Dat blijkt uit een enquête onder 34 telers in Friesland, uitgevoerd door Arjen Bijlsma van Hoogland BV in Ferwert. Het verrassendst is dat telers niet alle mogelijke maatregelen nemen, terwijl toch elk jaar in de nacontrole een hoog percentage van met name de hoge klassen afvalt.

Zo doorgaan, het komt namelijk wel goed. De pootgoedtelers die in maart van dit jaar de akkerbouwavond van Hoogland bezochten, kregen deze stelling voorgeschoteld. Vrijwel allemaal waren ze het eens met deze stelling. Toch hebben sommige telers meer last van virus dan anderen en was het aantal afkeuringen op virus in 2009 evenals in 2008 bepaald niet gering. In 2008 werd in de veldkeuring 1,9 procent verlaagd op primair virus en 3,4 procent op secundair, in de nacontrole werd 20,5 procent verlaagd. In 2009 was de verlaging in de veldkeuring 0,2 procent op primair en 3,1 op secundair virus, in de nacontrole 14,9 pro-

cent. Vooral in de hogere klassen neemt het aantal afkeuringen en verlagingen toe. Dat was voor Hoogland aanleiding om de virusbestrijding te onderzoeken.

Als afstudeeropdracht aan Van Hall Larenstein in Leeuwarden voerde Bijlsma dit onderzoek uit in de vorm van een enquête. Hij ondervroeg Friese telers van Spunta, klasse S en E. De keuze viel op Spunta omdat het een virusgevoelig ras is met een behoorlijk areaal. Dat leverde in voorjaar 2009 34 ingevulde vragenlijsten op. Vanwege het beperkt aantal telers zijn de uitkomsten niet statistisch betrouwbaar, zegt Bijlsma. „De groep onder-

vraagde telers is daarvoor te klein. Maar de resultaten geven wel een duidelijke indicatie welke maatregelen telers kunnen nemen om de kans op verlagingen of afkeuringen door virus verder te verkleinen. Een goede virusbestrijding is een optelsom van alle mogelijke maatregelen. Voert de teler dat allemaal uit, dan kan hij ver komen.”

Hoogste klassen eerst

Van de 34 ondervraagde telers stemmen zes telers de bestrijdingsstrategie af op het ras, waarbij ze vooral kijken naar de relatieve

◀ Arjen Bijlsma, Hoogland: „Plant de hoogste klassen gezamenlijk op één perceel. Dan is het gemakkelijker om extra handelingen snel uit te voeren.”

vatbaarheid van een ras. Een op de vijf telers stemt de bestrijding af op de klasse van het pootgoed. Het grootste deel van de telers maakt bij de virusbestrijding geen onderscheid tussen rassen en klassen. Deze laatste groep heeft meer kans op deklasserings- en/of afkeuringen, blijkt uit de resultaten. „We adviseren om wel onderscheid te maken in klassen”, zegt Bijlsma. „Eén van de belangrijkste factoren van de problemen met virus is dat de kwaliteit van het uitgangsmateriaal te laag is. Hoe beter het uitgangsmateriaal, des te lager de kans op deklasserings- en afkeuringen in de nateelten. Het eigen uitgangsmateriaal maximale aandacht geven is het begin van een gezonde pootgoedteelt.”

Virusdruk laag

In het groeiseizoen heeft Bijlsma bovendien de luizendruk in de regio gemeten. Bayer Crop Science sponsorde drie vangbakken, die we hebben geplaatst in Pingjum, Sint Jacobiparochie en Ternaard. De gevangen luizen zijn gedetermineerd door de NAK. Op 12 juni werd de eerste groene perzikluise gevonden, in de vangbak in Sint Jacobiparochie. Op 17 juni werd deze luis in alle bakken gevonden. In 2008 was de vectordruk in het gebied 118, in 2009 lag het aan het eind van het seizoen op 14 tot 15. „De luizendruk was in 2009 dus veel lager dan in het jaar ervoor”, zegt Bijlsma. In de eerste maanden was noord tot noordoost de overheersende windrichting en het was overwegend droog.

Besmet pootgoed gebruikt

Die lage luizendruk is terug te vinden in het geringe aantal verlagingen op primair virus in 2009. De verlaging op secundair virus lag in 2009 op gelijke hoogte als het jaar ervoor. De telers hebben dus besmet uitgangsmateriaal uitgeplant. Dat blijkt ook uit de enquête. Eenderde van de telers gebruikt soms besmet pootgoed van het eigen bedrijf. De telers accepteren maximaal 1 procent viruszieke knollen. Van de 11 telers die besmet pootgoed gebruiken, liepen 9 telers tegen virusproblemen aan; dat is 81 procent. Van de 23 telers die geen besmet pootgoed uitplantten, kregen 13 problemen; dat is 56 procent. De problemen varieerden van extra selectiewerkzaamheden tot deklasserings- en zelfs afkeuringen. „Het gebruik van besmet pootgoed leidt tot een hoge selectiedruk. Bij 80.000 planten per hectare betekent 1 procent zieke knollen dat in de eerste selectieronde 800 planten moeten

worden uitgeselecteerd”, rekent Bijlsma voor. Dat telers besmet eigen materiaal gebruiken, daarvan was Bijlsma wel geschrokken. „Maar het is ook wel te begrijpen. Van eigen pootgoed weten telers wat erin zit en soms nemen ze de gok. Ze geven als reden dat aangekochte partijen soms ook tegenvallen. De nacontrole is een steekproef; een besmette partij kan er tussendoor glippen. Een van de telers vertelde dat een aangekochte partij klasse S bij de eerste veldkeuring meteen was afgekeurd op virus.”

Olie maakt groot verschil

Een belangrijk verschil zag Bijlsma bij het wel of niet toepassen van minerale olie. Van de ondervraagde telers spoten achttien telers olie op al hun pootgoedpercelen. De helft van deze telers had last van virusproblemen. De overige zestien telers gebruikten geen olie of deden dat alleen op het eigen uitgangsmateriaal of de hogere klassen. Van deze laatste groep had tweederde last van virusproblemen. „Olie heeft dus wel degelijk meerwaarde”, zegt Bijlsma.

Van de telers die geen olie gebruikten, vond een kwart het niet nodig voor de virusbestrijding. Driekwart gebruikte het niet omdat het nadelige gevolgen heeft voor phytophthora en omdat het de selectie moeilijker maakt. Olie is

AANBEVELINGEN VOOR POOTAARDAPPELTELERS

Om het aantal deklasserings- en afkeuringen te verlagen, moet de kwaliteit van het uitgangsmateriaal omhoog. Bijlsma doet daarvoor de volgende aanbevelingen:

- Houd rekening met verschillen tussen rassen en klassen;
- Poot geen besmet plantgoed uit;
- Zorg voor voldoende selectiecapaciteit (eventueel extra mensen inhuren) om geregeld op de percelen terug te kunnen komen;
- Begin vroeg met een bladluisbestrijding;
- Selecteer in een luisvrij gewas;
- Zet luisdoders in voor een effectieve bestrijding;
- Gebruik minerale olie, zeker in vatbare rassen en in het eigen uitgangsmateriaal;
- Plant de hoogste klassen op hetzelfde perceel, waardoor in korte tijd extra handelingen kunnen worden uitgevoerd.

ook een duur middel, geeft Bijlsma toe. „Als dat de reden is om geen olie te gebruiken, overweeg dan in elk geval om het eigen uitgangsmateriaal wel te bespuiten. Dan profiteer je er in elk geval ook nog van in de nateelten.”

Ouderdomsresistentie

Voorkiemen scheelt tien procent virusaantasting, blijkt uit de cijfers van Bijlsma. Het voordeel daarvan is vervroeging van de teelt, zodat de oogst eerder in de maat is en kan worden doodgemaakt voordat de luizen- en virusdruk te hoog is. Ook is het gewas fysiologisch ouder, waardoor de teler profiteert van de ouderdomsresistentie. Telers die voorkiemen, hebben doorgaans een kleiner areaal dan gemiddeld, blijkt uit de cijfers. Maar ook grote telers kiemen voor, weet Bijlsma. „Ik heb twee grote telers gesproken die deels voorkiemen. De een had bijna 80 hectare, de ander ruim 100.” ■

▼ Van de telers die voorkiemen, had 56 procent last van virus. Bij niet voorkiemen was dat 66 procent.

